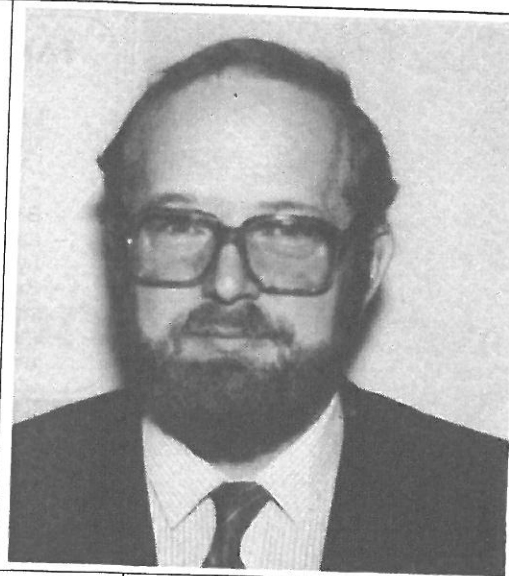

Diakonien i Lausanne-bevegelsen

Det som står igjen etter Lausanne-bevegelsens konferanse i Manilla i sommer, er at evangelisering og diakoni konsekvent tenkes sammen, går det frem av Engelsvikens kronikk. Han siterer fra manifestet: – Samtidig som vi forkynner Guds kjærlighet, må vi engasjere oss i kjærlighetens tjeneste, og samtidig som vi forkynner Guds rike, må vi forplikte oss på dets krav om fred og rettferdighet.

Av førstelektor Tormod Engelsen

Lausanne-bevegelsen kalles den bredt sammensatte bevegelse for verdensmisjon og evangelisering som har sitt historiske utgangspunkt i den store evangeliseringskonferansen i Lausanne i 1974 og sin teologiske plattform i Lausannepakten fra samme sted. Lausanne-bevegelsen er ingen «organisasjon», men et verdensvidt nettverk av kirke- og misjonsledere som identifiserer seg med en «konservativt-evangelisk» eller «evangelikal» grunnholdning til misjonen, med vekt på Bibelen som eneste autoritet, den historisk gitte kristne tro slik den kommer til uttrykk innen protestantismen, Jesus Kristus som eneste frelsesvei,

den dobbelte utgang av livet til frelse eller fortapelse og personlig omvendelse, tro og innlemmelse i kirken som mål for misjonen.

Den evangelikale misjonsbevegelsen innen kirkene i forrige århundre hadde en klar sosial og diakonal profil. Det best kjente eksempel er de evangelikale anglikanere som gikk i bresjen for sosiale reformer og avskaffelse av slaveriet i England (Wilberforce). Dette gjaldt også de lutherske misjoner. Se f.eks. til dette tema Ludvig Munthes interessante studie om helsearbeidet på Madagaskar (*Venstrehandsmisjon?* Oslo 1985).

Det skjedde imidlertid en skjevnesvanger utvikling etter århundreskiftet, især på refor-

mert hold i Amerika. I reaksjon mot liberal teologi og ikke minst «social gospel»-bevegelsen, gav mange evangelikale eller fundamentalistiske kristne opp tanken om å arbeide for sosiale reformer og hevdet i stedet at sosial forbedring bare var mulig som resultat av at mennesker ble gjenfødt og forvandlet. Man holdt fast ved den enkelte kristnes plikt til å gjøre godt mot sin neste, men løsrev det sosiale og diakonale engasjement fra kirkens misjonsoppdrag. Misjon ble kun oppfattet som evangelieproklamasjon.

Lausanne-pakten – og den senere utvikling innen Lausanne-bevegelsen – er et energisk forsøk på å overvinne denne dikotomien og gjenforene det sosiale/diakonale aspekt og det direkte evangeliserende/forkynnende aspekt ved kirkens misjonsoppdrag. Det er ikke minst Lausanne-paktens forfatter, den anglikanske presten John Stott, som har hevdet misjonens dobbelte oppdrag med særlig begrunnelse i Jesu ord i Joh. 20,21: «Likesom Faderen har

sendt meg, sender jeg dere». Jesu egen tjeneste blir en *modell*. Fordi Jesus hadde et dobbelt oppdrag, han forkynte evangeliet og gjorde vel, er dette også misjonens oppdrag. Dermed blir diakonien og det sosiale engasjement en integrert del av selve misjonen. (Se John Stott: *Christian Mission in the Modern World*, London 1975, s. 15-34).

Det er imidlertid ikke mulig å forstå Lausanne-bevegelsens utsagn om sosialt ansvar uten å være klar over en annen og viktigere front som danner bakgrunnen for Lausanne-kongressen og -pakten i 1974. Det er forholdet til det misjonssyn som gjorde seg gjeldende innen Kirkenes Verdensråd og som kom til uttrykk på generalforsamlingen i Uppsala i 1968 og misjonskonferansen i Bangkok i 1972/73.

Her settes det i stor grad likhetstegn mellom misjon og kirkenes sosio-politiske engasjement, ja det hevdes endog at misjonen egentlig ikke er kirkenes sak, men Guds (*missio dei*), på en slik måte at Gud selv blir «misjonæren» og misjonen Guds handling i verden for å skape «shalom», eller for å humanisere menneskenes vilkår. Frelsesforventningen om et kommende Guds rike får et klart dennesidig preg, og sosial og politisk handling får prioritet blant kirkens oppgaver.

Det er maktpåliggende for Lausanne-pakten å finne en rett *balanse* mellom disse to ekstreme standpunkt, og artikkel 5 (*Kristent sosialt ansvar*) kan bare forstås på denne bakgrunn.

For det første vises det til *Gud* som skaper og dommer. Mennesker må dele hans omsorg for

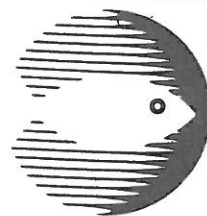
rettferdighet, forsoning og frigjøring.

For det andre vises det til *menneskeverdet*. Mennesket er skapt i Guds bilde, og dets verd skal representeres og æres, men ikke utnyttes.

Disse to første momenter vil ut fra luthersk perspektiv kunne karakteriseres som skapelsesteologiske, spesielt knyttet til den første trosartikkel med dens lære om Gud og mennesket.

Lausanne-pakten går imidlertid videre og forankrer også det sosiale ansvar i nestekjærlighetsbudet, lydigheten mot Kristus og Guds rikes komme. Det er ikke tvil om at det nettopp er Guds rike-tanken som i årene etter 1974 har blitt den dominerende begrunnelse for diakoni og sosialt engasjement. Formuleringen i Lausanne-pakten lyder: «Når mennesker mottar Kristus, blir de født på nytt inn i hans rike, og de må prøve, ikke bare selv å utvise, men også utbre rikets rettferdighet midt i en urettferdig verden. Frelsen som vi påberoper oss, skulle omskape oss fullt og helt, både i vårt personlige og vårt sosiale ansvarsfelt».

På Lausanne-bevegelsens andre verdenskonferanse, «Lausanne II i Manila», sommeren 1989, gjentas og utdypes hovedsynspunktene fra Lausanne 1974 i «Manila-manifestet». Igjen benyttes både kjærlighetsbudet og Guds-riketanken som hovedbegrunnelse: «Vi fastholder at vi må synliggjøre Guds kjærlighet ved å vise omsorg for dem som er fratatt rettferd, verdighet, mat og husly». «Vi fastholder at forkynnelsen av Guds rike med dets rettferd og fred krever fordømmelse av all urettferdighet

Lausanne-pakten

Paragraf 5 om kistent sosialt ansvar

Vi fastholder at Gud både har skapt alle mennesker og skal dømme alle mennesker. Vi skulle derfor dele hans omsorg for rettferdighet og forsoning i hele det menneskelige samfunn, og for frigjøring av mennesker fra enhver form for undertrykkelse. Fordi mennesket er skapt i Guds bilde, har alle uansett rase, religion, hudfarge, kultur, klasse, kjønn og alder et menneskeverd som skal respekteres og æres, men ikke utnyttes. Også her vil vi dypt beklage våre forsømmelser og at vi av og til har sett på evangelisering og sosialt engasjement som «motsetninger». Men forsoning mennesker seg imellom er ikke det samme som forsoning med Gud, sosial omsorg er ikke det samme som evangelisering, politisk frigjøring er ikke frelse. Likevel slår vi fast at både evangelisering og sosialpolitisk arbeid er en del av vår kristenplikt. For begge deler er nødvendige uttrykk for vår lære om Gud og mennesker, vår nestekjærlighet og vår lydighet mot Jesus Kristus. Frelsesbudskapet innebærer også et domsbudskap over alle former for fremmedgjørlelse, undertrykkelse og diskriminering. Vi skulle derfor ikke være redde for å fordømme ondskap og urettferdighet hvor den enn måtte forekomme. Når mennesker mottar Kristus, blir de født på nytt inn i hans rike, og de må prøve, ikke bare selv å utvise, men også utbre rikets rettferdighet midt i en urettferdig verden. Frelsen som vi påberoper oss skulle omskape oss fullt og helt, både i vårt personlige og vårt sosiale ansvarsfelt. Tro uten gjerninger er en død tro. (Ap. gj. 17, 26, 31; 1. Mos. 18, 25; Es. 1, 17; Salme 45, 7; 1. Mos. 1, 26-27; Jak. 3, 9; 3. Mos. 19, 18; Luk. 6, 27, 35; Jak. 2, 14-26; Joh. 3, 3, 5; Matt. 5, 20; 6, 33; 2. Kor. 3, 18; Jak. 2, 20).

KRONIKK

og undertrykkelse, både personlig og strukturell».

Konsekvent tenkes også i Manila-manifestet evangelisering og diakoni sammen. «Samtidig som vi forkynner Guds kjærlighet, må vi engasjere oss i kjærlig tjeneste, og samtidig som vi forkynner Guds rike, må vi forplikte oss på dets krav om fred og rettferd.» Det er ikke her bare tale om generelle holdninger eller følelser, men om konkret tjeneste, noe begrepet «synliggjøre» (engelsk: embody) uttrykker. Kristen tjeneste skal være «incarnational». Den innebærer en *identifikasjon* med mennesker i nød: «Sann misjon krever at vi ydmykt går inn i andre menneskers verden, idet vi identifiserer oss med deres sosiale virkelighet, deres sorg og lidelse, og deres kamp for rettferdighet mot undertrykkende makter».

Diakonien knyttes til den lokale menighet og forstås – sammen med evangelieforkynnelsen – som en tjeneste *utad* mot samfunnet: «Vi fastholder at enhver kristen forsamling må vende seg utad til lokalsamfunnet, med evangeliserende vitnesbyrd og omsorgsfull tjeneste». (Manila-manifestet blir offentliggjort i sin helhet i norsk oversettelse i Norsk Tidsskrift for Misjon nr. 4, 1989).

Spørsmålet om forholdet mellom diakoni i mer tradisjonell forstand og sosialtikk ble drøftet på en konsultasjon i 1882. Siden 1974 hadde såkalte «radikale evangelikale» krevd at Lausanne-bevegelsen skulle ta en mer aktiv linje i forhold til de sosial-etiske spørsmål, noe som vakte betydelig motstand i amerikanske evangelikale kretser der man var redd for en politisering av evangeliet.

På konsultasjonen i 1982 ble man enige om en skjelning mellom «sosial tjeneste» («social service»), som innebærer å avhjelpe menneskelig nød ved barmhjertighetsgjerninger og tjeneste overfor enkeltmennesker og familier, og «sosial aksjon» («social action»), som innebærer fjerning av årsakene til den menneskelige nød, politisk og økonomisk aktivitet, arbeid for å forandre samfunnets strukturer og kampen for rettferdighet. Selv om man erkjenner at denne skjelningen ikke er lett å gjennomføre i praksis, sier rapporten fra konsultasjonen at mens «sosial tjeneste» anerkjennes som en forpliktelse av alle kristne, står kristne splittet når det gjelder «sosial aksjon». Selv om sosio-politisk engasjement er en oppgave for enkeltkristne og for kristne grupper, er rapporten mer nølende når det gjelder *kirkens* direkte politiske engasjement. (Se *Evangelism and Social Responsibility. An Evangelical Commitment*, Exeter 1982, 43-48).

Lausanne-bevegelsen har fra 1974 over 1982 og fram til 1989 med øket styrke fremhevet at både evangelieforkynnelse og sosialt engasjement hører med til misjonens vesen og ikke kan skilles. De kan sees som «partnere», som de «to vingene på en fugl» (s. 23). Likevel har man understreket evangeliseringens *prioritet*. Dette gis to grunner:

For det første forutsetter kristent sosialt ansvar sosialt ansvarlige kristne. Hvis sosialt ansvar er en konsekvens av og et mål for evangelieforkynnelsen, må forkynnelsen gå forut for den. Evangeliseringen har altså en *logisk* prioritet fremfor diakoni i det enkelte menneskes liv. Det er kristne mennesker som

driver kristen diakoni! Dette synspunkt forhindrer ikke at diakoni ofte går forut for – og åpner opp for – evangelieforkynnelse i misjonens konkrete arbeid.

For det andre har evangelieforkynnelse prioritet fordi den gjelder menneskenes evige skjebne. Selv om en sjelden eller aldri må velge mellom å stille fysisk hunger og åndelig hunger, mellom å helbrede kropper eller frelse sjeler, må en likevel om en tvinges til et valg, si at menneskehetens største og absolutte nød er behovet for Guds frelsende nåde i Jesus Kristus (s.24-25).

I internasjonale samtaler og diskusjoner har man imidlertid fra norsk luthersk hold hevdet at toregimentslæren med utgangspunkt i skapelsesteologien og kjærlighetsbudet gir en klarere begrunnelse for kirkens sosiale engasjement enn Guds rike-tanken. Dessuten har man satt spørsmålsteget ved den bibelbruk som synes å identifisere de fattige som adressater for Jesu frelsestilsagn i evangeliene (f.eks. Matt. 5,3; Luk. 6,20; Luk. 4,18; Matt. 11,5), med de materielt fattige.

Positivt er det at det syn har slått igjennom både i Lausanne-bevegelsen internasjonalt og også i det aller meste av norsk misjon, at evangelieforkynnelse og diakoni begge omfattes av Jesu misjonsoppdrag, og at de derfor begge hører med til misjonens vesen.

(Tormod Engelsen, f.1943, er førstelektor i misjonsvitenskap ved Menighetsfakultetet, medlem av Den norske Lausannekomite og siden 1985 medlem av den internasjonale Lausannebevegelsens teologiske arbeidsgruppe.